

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i3.108>**Р. І. Лемеха***кандидат юридичних наук,**здобувач наукового ступеня доктора юридичних наук**Запорізького національного університету**orcid.org/0000-0001-9013-8318*

МИТНИЙ РЕЖИМ ЯК РІЗНОВИД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ: АСПЕКТИ ТЕОРІЇ

У науковій публікації досліджується поняття митного режиму як різновиду адміністративно-правового режиму з метою визначення теоретико-методологічних засад удосконалення адміністративно-правового регулювання митних режимів в Україні.

Методологія даної публікації ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (приймів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) та спеціально-юридичних методів дослідження (методології порівняльного правознавства, методу юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Зазначається, що правовий режим є не тільки сукупністю норм права, які цілеспрямовано регулюють певні суспільні відносини, але й по суті є динамічним процесом правового регулювання із застосуванням цілого ряду правових засобів, включаючи адміністративну та судову практику.

Під адміністративно-правовим режимом пропонується розуміти динамічну систему взаємопов'язаних правових засобів регулювання певної сфери публічно-правових відносин, одним із учасників яких є органи публічної адміністрації, які використовують передбачені чинним законодавством інструменти адміністративно-правового впливу з метою забезпечення публічних інтересів держави та суспільства.

Зазначається, що митні режими відносяться до міжгалузевих, постійно діючих адміністративно-правових режимів у сфері публічного управління та економіки на території пунктів пропуску через державний кордон України, та пов'язані із режимом обігу предметів – порядком переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

Аналізується законодавче визначення митного режиму як комплексу взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення.

Формулюється висновок про необхідність удосконалення визначення митного режиму в чинному Митному кодексі України, а саме визначення митного режиму як комплексу правових засобів, якими, в залежності від заявленої мети переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, врегульовано порядок такого переміщення: митні процедури щодо цих товарів та транспортних засобів, їх правовий статус, порядок визначення митної вартості, умови оподаткування, використання після митного оформлення.

Зазначається, що перспективність подальшого дослідження даної тематики зумовлена необхідністю удосконалення теоретико-методологічних та правових засад митних режимів в Україні, приведенням їх у відповідність до міжнародних стандартів, а також норм і принципів права ЄС.

Ключові слова: правовий режим, адміністративно-правовий режим, митні режими, митний кордон, митна справа, митні процедури, митні відносини, митне оформлення, митний контроль, адміністративне право, публічна адміністрація.

Lemekha R. I. CUSTOMS REGIME AS A KIND OF ADMINISTRATIVE LAW REGIME: THEORETICAL ASPECTS

The scientific publication is devoted to the concept of customs regime as a kind of administrative and legal regime in order to determine the theoretical and methodological foundations for improving the administrative and legal regulation of customs regimes in Ukraine.

The methodology of this publication is based on a complex combination of philosophical (laws of dialectics and metaphysics), general scientific (general scientific (logical method, system and structural-functional methods) and special legal research methods (methodology of comparative jurisprudence, method of legal modeling, etc.), principles of objectivity and historicism.

It is noted that the legal regime is not only a set of rules of law that purposefully regulate certain social relations, but also is essentially a dynamic process of legal regulation using a complex of legal means, including administrative and judicial practice.

It is proposed to understand the administrative-legal regime as a dynamic system of interrelated legal means of regulating a certain area of public law relations, one of the participants of which are public administration bodies that use the instruments of administrative-legal influence to ensure the public interest of the state and society.

It is noted that customs regimes refer to intersectoral, permanent administrative and legal regimes in the field of public administration and economy on the territory of checkpoints across the state border of Ukraine, and are related to the circulation of goods – the order of movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine. The legislative definition of the customs regime as a set of interrelated legal norms is analyzed, which in accordance with the stated purpose of moving goods across the customs border of Ukraine determine the customs procedure for these goods, their legal status, tax conditions and determine their use after customs clearance.

Is formulated the conclusion on the need to improve the definition of the customs regime in the current Customs Code of Ukraine, namely the definition of the customs regime as a set of legal means, which, depending on the stated

purpose of moving goods and vehicles across the customs border of Ukraine, regulates such movement: customs procedures goods and vehicles, their legal status, the procedure for determining the customs value, tax conditions, use after customs clearance.

It is noted that the prospects for further research on this topic is due to the need to improve the theoretical and methodological and legal framework of customs regimes in Ukraine, bringing them into line with international standards and norms and principles of EU law.

Key words: legal regime, administrative-legal regime, customs regimes, customs border, customs business, customs procedures, customs relations, customs clearance, customs control, administrative law, public administration.

Вступ. Для розвитку України як соціальної правової держави, яка прагне набути повноправного членства в Європейському Союзі, важливим є удосконалення правового регулювання митних відносин, серед яких ключову роль відіграють митні режими, які представляють собою комплекс взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення. Спрощення порядку митного оформлення товарів та транспортних засобів сприятиме зростанню обсягів торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та, відповідно, призведе до збільшення надходжень до державного бюджету України і розвитку економіки в цілому. Основою для удосконалення адміністративно-правових засад митних режимів в Україні є змістовні доктринальні дослідження актуальних питань здійснення митної справи. Ураховуючи вищезазначене, дослідження поняття та особливостей митних режимів як різновиду адміністративно-правових режимів має як теоретичне, так і практичне значення.

Питання адміністративно-правового регулювання митних відносин в Україні досліджуються в роботах фахівців у сфері адміністративного права, серед яких роботи О. Бандурки, В. Бевзенка, Н. Білак, М. Віхляєва, Н. Губерської, С. Гусарова, Р. Калюжного, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, В. Курила, Д. Лук'янця, Д. Лученка, П. Лютікова, М. Мельника, Р. Мельника, О. Миколенка, Я. Назарової, Н. Нижник, Д. Приймаченка, С. Стеценко, М. Тищенко, О. Чуприни, А. Школика та інших вчених-адміністративістів. Із останніх досліджень слід відзначити дисертаційну роботу М. Мельника «Інститут митних режимів в митному праві України» [1].

Поняття правового режиму достатньо детально досліджено теоретиками держави і права: С. Гусаревим, М. Кельманом, М. Козюброю, А. Колодійом, О. Мурашиним, Н. Оніщенко, О. Петришиним, П. Рабіновичем, О. Скакун, М. Цвіком, Ю. Шемшученком та іншими відомими вченими. Проте питання визначення поняття та особливостей митного режиму як різновиду адміністративно-правового режиму в доктрині адміністративного права досліджено фрагментарно, що актуалізує проведення даного дослідження.

Методологія даного дослідження ґрунтується на комплексному поєднанні філософських (законів діалектики та метафізики), загальнонаукових (прийомів логічного методу, системного та структурно-функціонального методів) та спеціально-юридичних методів дослідження (методології порівняльного правознавства, методів юридичної догматики та юридичного моделювання тощо), принципів об'єктивності та історизму.

Постановка завдання. Метою наукової публікації є дослідження поняття митного режиму як різновиду адміністративно-правового режиму в доктрині адміністративного права.

Результати дослідження. Поняття митного режиму, враховуючи комплексний характер галузі митного права (ключову роль в якій відіграють норми адміністративного права), є похідним від правових категорій «правовий режим» та «адміністративно-правовий режим».

Як справедливо зазначають В.Я. Настюк та В.В. Белевцева, перш ніж розглядати поняття «адміністративно-правий режим», видається необхідним визначити, що включається до термінів «режим», «правовий режим» та «адміністративно-правовий режим», оскільки між ними існує діалектичний взаємозв'язок загального, особливого та одиничного (окремого), але, як відомо, основою методологічного підходу до розкриття будь-якого поняття є розкриття окремого через загальне. Правовий режим, на їх думку, дуже широке юридичне поняття, воно означає, що діяльність і пов'язані з нею суспільні відносини врегульовані нормами права спеціального соціального призначення. Для їх виникнення, існування, розвитку, охорони використовується система юридичних засобів владного впливу (стимулювання, ліцензування, контролю, примусу, адміністрування та ін.) [2, с. 10, 12].

Проаналізувавши низку точок зору щодо поняття «правовий режим» і розкривши його зміст, В.Я. Настюк та В.В. Белевцева формулюють висновок про те, що правовий режим у структурно-функціональному сенсі – це: закріплена в законодавстві цільова сукупність прав, обов'язків та відповідальності; система заходів, яка використовується для досягнення поставлених цілей режимної спрямованості; система правових заходів, яка полягає у специфіці методів (прийомів) регулювання його механізму. Водночас адміністративно-правовий режим характеризується

адміністративно-правовими відносинами, які, крім загальних ознак правовідносин, мають такі особливості: обов'язки і права сторін цих відносин пов'язані з виконавчо-розпорядчою діяльністю держави; однією зі сторін цих відносин, як правило, є суб'єкт виконавчої влади [2, с. 17, 23].

Отже, правовий режим є не тільки сукупністю норм права, які цілеспрямовано регулюють певні суспільні відносини, але й по суті є динамічним процесом правового регулювання із застосуванням цілого ряду правових засобів, включаючи адміністративну та судову практику.

Особливе значення правові режими мають в галузі адміністративного права, для якої характерним є імперативний метод та спеціально-дозвільний тип правового регулювання.

Т.П. Мінка, формулюючи авторське визначення поняття правового режиму адміністративного права, зазначає, що правовий режим галузі права є правовою формою функціонування відносин, що складають предмет галузі права, які забезпечуються особливим поєднанням правових способів, типів та методів правового регулювання, що створюють відповідний рівень динаміки цих відносин та визначають мету правового регулювання. Правовий режим відображає динаміку правовідносин, яка досягається шляхом трансформації всіх елементів правового впливу: як правових засобів (норм права, актів реалізації та застосування, юридичних фактів тощо), так і інших правових явищ (правосвідомості, правової культури, правових принципів, правового прецеденту), які у взаємодії досягають мети регулювання. Для юридичної науки адміністративно-правові режими – явище відоме, але мало досліджене. Вони розглядалися науковцями крізь призму надзвичайних правових режимів – режиму воєнного стану або стосовно певних об'єктів чи предметів. Їх здебільшого ототожнювали із правовим регулюванням, методом або типом правового регулювання. В умовах реформування адміністративного права, перегляду знань про його предмет, об'єкт, методи, систему, склад підгалузей та інститутів тощо актуальним залишається питання з'ясування сутності правового режиму цієї галузі права, його ролі у визначенні інституціонально-функціональної природи правової матерії, зв'язку з іншими елементами правової системи (нормами права, правовідносинами, методами правового регулювання тощо) [3, с. 641].

Під правовим режимом адміністративного права Т.П. Мінка пропонує розуміти правову форму функціонування відносин, що складають предмет адміністративного права, які забезпечуються особливим поєднанням правових способів, типів та методів адміністративно-правового регулювання, що створюють відповідний рівень динаміки цих відносин та визначають мету адміністративно-правового регулювання. Правовий режим ад-

міністративного права змістовно включає предмет, особливе поєднання способів, типів і методів та мети адміністративно-правового регулювання. Правовий режим адміністративного права – це комплексна, багаторівнева, динамічна й відкрита система, що постійно змінює свою внутрішню структуру. Це проявляється в тому, що норми адміністративного права під час регулювання адміністративно-правових відносин або доповнюються нормами інших галузей публічного чи приватного права, або для регулювання певного виду адміністративно-правових відносин використовуються методи інших галузей права [3, с. 642].

Н. Коваленко формулює авторське визначення адміністративно-правового режиму як особливої форми правового регулювання суспільних відносин, яка базується на поєднанні комплексу юридичних, організаційних і технічних процедур та адміністративно-правових засобів і визначає міру можливої й належної поведінки суб'єктів, надає особливій спрямованості суспільним відносинам у сфері публічної влади [19, с. 109]. Крім того, Н. Коваленко стверджує, що для кожного адміністративно-правового режиму визначальними є характеристики особливого методу регулювання (імперативного), особливого зв'язку між учасниками правовідносин (владні відносини), обмеженість сфери застосування (відносини, що охоплюються предметом адміністративного права), мета застосування. У вузькому формальному аспекті сутність адміністративного режиму як певного поєднання адміністративно-правових засобів розкривається в низці елементів, до яких варто зарахувати правову регламентацію діяльності в режимних сферах; систему дозволів; пряму заборону окремих видів суспільних відносин; коло прав та обов'язків учасників правовідносин; забезпечення необхідного обліку й контролю деяких видів діяльності; застосування різних видів юридичної відповідальності за порушення чинних правил [4, с. 109].

В. Завгородня визначає адміністративно-правовий режим як сукупність юридичних конструкцій, що встановлюється й реалізується в окремій сфері відносин, які становлять предмет адміністративного права, та забезпечує публічні інтереси за допомогою адміністративно-правових засобів [5, с. 35].

На думку О.В. Адабаша, адміністративно-правовий режим є свого роду набором певних правових засобів, яким держава регулює окремі сфери суспільних відносин; сутність його полягає в сукупності заходів адміністративно-правового впливу, передбачених законом, що встановлюють межі поведінки, визначають заборони та обмеження щодо вчинення окремих дій, забезпечується засобами державного примусу, яким наділені компетентні органи чи особи, метою якого є забезпечення безпеки держави в цілому або в окремій,

важливий для неї сфері діяльності. Виходячи з поняття та сутності адміністративно-правового режиму, О.В. Адабаш виділяє його характерні ознаки: встановлюється для забезпечення державної безпеки у будь-якій сфері державної діяльності; перед встановленням адміністративно-правового режиму, як правило, приймається індивідуальний правозастосовний акт; режимні норми, як правило, передбачають певні обмеження; є характерною обов'язковою метою введення цього режиму, згідно з якою усі дії спрямовані на її досягнення; за дотриманням режимних правил обов'язково повинні наглядати компетентні особи, органи або організації; імперативний характер відносин; за порушення режимних правил до порушників застосовуються заходи примусу [6, с. 39].

Таким чином, адміністративно-правовий режим є динамічною системою взаємопов'язаних правових засобів регулювання певної сфери публічно-правових відносин, одним із учасників яких є органи публічної адміністрації, які використовують передбачені чинним законодавством інструменти адміністративно-правового впливу з метою забезпечення публічних інтересів держави та суспільства.

Адміністративно-правові режими класифікують за різними критеріями. Так, Ю.П. Битяк здійснює їх класифікацію за масштабом волі громадян і організацій у використанні своїх можливостей для реалізації суб'єктивних прав: на пільгові та обмежувальні режими; за глибиною змін у конституційному статусі громадян і організацій: на звичайні та надзвичайні режими; за часом дії: на постійні (паспортний режим) та тимчасові (режим надзвичайного стану); за територією дії: на режими, що діють на всій території України та режими, що діють в окремих регіонах чи місцях (режим прикордонної зони); за окремими об'єктами: режими заповідників, вогнепальної зброї, отруйних речовин; за видами діяльності: режими оперативно-розшукової діяльності, окремих видів підприємницької діяльності тощо [7, с. 270].

Схожу класифікацію пропонують і науковці під керівництвом Т.О. Коломєць [8, с. 115].

Т.П. Мінка, серед іншого, виокремлює такі види режимів:

1) режими різних правових станів (режими надзвичайного, воєнного станів, режими безпеки польотів цивільної авіації, режими карантинних зон тощо);

2) режими територій (режим заповідників, прикордонний режим, режим у пунктах пропуску через державний кордон, режим зони радіоактивного забруднення тощо);

3) режими обігу предметів або об'єктів (режим обігу зброї, режим обігу інформації тощо);

4) режим видів діяльності (режими господарської діяльності, режими підприємницької діяльності, режим здійснення валютних операцій тощо).

Властивість адміністративного права забезпечувати публічні інтереси у різних сферах суспільного життя дозволяє, на думку Т.П. Мінки, виділити: адміністративно-правові режими у сфері публічного управління; адміністративно-правові режими в адміністративно-політичній, економічній та соціально-культурній сферах. Використання різних за змістом правових засобів у межах адміністративно-правового режиму дозволяє їх поділити на прості, комплексні та міжгалузеві [9, с. 453, 457].

Отже, митні режими відносяться до міжгалузевих, постійно діючих адміністративно-правових режимів у сфері публічного управління та економіки на території пунктів пропуску через державний кордон України, та пов'язані із режимом обігу предметів – порядком переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

Б.А. Кормич у науковій публікації «Митні режими як інститут митного права» визначає митні режими як один із ключових інститутів законодавства в галузі державної митної справи, важливість якого підкреслюється встановленням міжнародних стандартів та навіть безпосереднього міжнародно-правового регулювання деяких з митних режимів (тимчасового ввезення, транзиту), що зумовлює складну структуру правового регулювання митних режимів та надають актуальності та практичного значення науковому аналізу даної проблематики [10, с. 88].

Інститут митного режиму, на думку І.В. Міщенко, є одним із ключових у митному праві України, оскільки кожен суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності, переміщуючи товар через митний кордон, зіштовхується з необхідністю декларувати свій товар, обираючи при цьому найбільш сприятливий йому режим залежно від мети такого переміщення. Правильний вибір митного режиму – запорука ефективного здійснення зовнішньоекономічної операції [11, с. 75].

К. Бережна в рамках дисертаційного дослідження митно-правового режиму транзиту визначає його як сукупність правових норм, що залежно від заявленої мети переміщення товарів та інших предметів визначають порядок такого переміщення; умови перебування товарів та інших предметів на митній території чи поза митною територією держави; встановлюють коло прав та обов'язків учасників правовідносин, які при цьому виникають; обсяг і зміст митних процедур, що здійснюються митні органи [12, с. 6].

Н.В. Осадча зауважує, що митний режим є дієвим інструментом реалізації митної політики, який являє собою сукупність стимулів та обмежень щодо здійснення зовнішньоекономічної діяльності [13].

Як зазначає М.В. Мельник, інститут митних режимів являє собою комплексний міжгалузевий інститут права в системі митного права як комп-

лексної галузі права, який містить сукупність відособлених правових норм адміністративного, фінансового, цивільного, господарського, міжнародного та інших галузей права, які регулюють групу взаємозалежних суспільних відносин, що виникають під час здійснення митних процедур відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначення їх правового статусу, умов оподаткування і використання після митного оформлення [1, с. 19].

М.В. Мельник виділяє такі ознаки інституту митних режимів: а) в ньому поєднуються властивості публічно-правового та приватноправового інститутів, що знаходить своє вираження у поєднанні імперативного і диспозитивного методів правового регулювання, разом із тим структурно переважна кількість норм, що його складають, належить до публічно-правових; б) він регулює суспільні відносини, які належать до декількох галузей права (адміністративного, фінансового, цивільного, господарського, міжнародного та ін.), однак предметом регулювання є не вся сукупність вказаних відносин, а лише ті з них, які пов'язані зі здійсненням митних процедур відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України, визначенням їх правового статусу, умов оподаткування і використання після митного оформлення, тобто вказані суспільні відносини відрізняються видовою однорідністю їх соціального змісту; в) адміністративно-правові та фінансово-правові відносини сукупно переважають серед інших видів правовідносин, які є предметом правового регулювання у межах інституту митних режимів; г) відрізняється наявністю загальної юридичної конструкції і принципів, у межах яких умови перебування товарів, транспортних засобів комерційного призначення у відповідному митному режимі, обмеження щодо їх використання, застосування заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності визначаються Митним кодексом України, іншими законодавчими актами України з питань державної митної справи та у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а питання, пов'язані з виконанням необхідних митних формальностей та здійсненням митного контролю товарів, поміщених у відповідний митний режим – виключно Митним кодексом України [1, с. 20].

У ст. 4 Митного кодексу України сформульовано законодавче визначення митного режиму як комплексу взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їх правовий статус, умови оподаткування і обумовлюють їх використання після митного оформлення [14].

Ураховуючи сформульоване вище поняття адміністративно-правового режиму, митний режим доцільно визначити як комплекс правових засобів, якими, в залежності від заявленої мети переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, врегульовано порядок такого переміщення: митні процедури щодо цих товарів та транспортних засобів, їх правовий статус, порядок визначення митної вартості, умови оподаткування, використання після митного оформлення.

Висновки. Проведене дослідження митних режимів як різновиду адміністративно-правових режимів дозволяє сформулювати висновок про те, що інститут митних режимів є комплексним міжгалузевим правовим інститутом, ключову роль в якому відіграють норми адміністративного права.

Доводиться, що правовий режим є не тільки сукупністю норм права, які цілеспрямовано регулюють певні суспільні відносини, але й по суті є динамічним процесом правового регулювання із застосуванням цілого ряду правових засобів, включаючи адміністративну та судову практику.

Під адміністративно-правовим режимом пропонується розуміти динамічну систему взаємопов'язаних правових засобів регулювання певної сфери публічно-правових відносин, одним із учасників яких є органи публічної адміністрації, які використовують передбачені чинним законодавством інструменти адміністративно-правового впливу з метою забезпечення публічних інтересів держави та суспільства.

Ураховуючи найбільш поширені класифікації адміністративно-правових режимів, митні режими слід віднести до міжгалузевих, постійно діючих адміністративно-правових режимів у сфері публічного управління та економіки на території пунктів пропуску через державний кордон України, та пов'язаних із режимом обігу предметів – порядком переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

Ураховуючи сформульоване авторське поняття адміністративно-правового режиму, пропонується удосконалити визначення митного режиму в чинному Митному кодексі України, а саме через визначення його як комплексу правових засобів регулювання порядку переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України залежно від мети такого переміщення.

Дослідження поняття та особливостей митного режиму як різновиду адміністративно-правового режиму є основою для подальшого удосконалення чинного національного законодавства та юридичної практики, розробки перспективного законодавства у сфері правового регулювання митних режимів.

Література

1. Мельник М.В. Інститут митних режимів в митному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Міжрегіональна академія управління персоналом. Київ, 2016. 251 с.
2. Настюк В.Я., Белівцева В.В. Адміністративно-правові режими в Україні: монографія. Харків : Право, 2009. 128 с.
3. Мінка Т.П. Поняття правового режиму адміністративного права. *Форум права*. 2012. № 1. С. 639–643. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
4. Коваленко Н. Поняття та ознаки адміністративно-правового режиму. *Адміністративне право і процес*. 2020. № 1. С. 106–110.
5. Завгородня В.М. Категорія «адміністративно-правовий режим» у понятійному апараті адміністративного права. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2012. № 1(6). С. 31–35.
6. Адабаш О.В. Поняття, сутність та ознаки адміністративно-правових режимів. *Європейські перспективи*. 2013. № 12. С. 36–40.
7. Адміністративне право України : підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 544 с.
8. Адміністративне право України : підручник для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Т.О. Коломосьць ; Держ. вищ. навч. заклад «Запорізький нац. ун-т». Київ : Істина, 2009. 480 с.
9. Мінка Т.П. Особливості класифікації адміністративно-правових режимів. *Форум права*. 2012. № 3. С. 453–458. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
10. Кормич Б.А. Митні режими як інститут митного права. *Митна справа*. 2013. № 6(90). С. 86–92.
11. Міщенко І.В. Новели інституту митного режиму в контексті реформування митного законодавства. *Адміністративне право і процес*. 2012. № 2. С. 73–77.
12. Бережна К.В. Митно-правовий режим транзиту в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право». Київ, 2003. 21 с.
13. Осадча Н.В. Митні режими та підходи до їх класифікації. *Управління економікою: теорія та практика: Збірник наукових праць*. Донецьк : ІЕП НАНУ, 2009. С. 247–276. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39765/16-Osadcha.pdf?sequence=1>.
14. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. Дата оновлення : 19.06.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.